

ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE VE ÇOCUK EĞİTİMİNDE ÇAĞDAŞ BİR YAKLAŞIM ERKEN ÇOCUKLUK GELİŞİMİNDE VE TEMEL EĞİTİMDE ETKİN ÖĞRENME MODE HIGH/SCOPE PROGRAMI/YAKLAŞIMI

Sara KEFİ

Foça Belediyesi Çocuk Evi Müdürü -İZMİR

ÖZET

Değişen ve gelişen toplumun gereksinimlerine cevap vermek için öğretmenlerin değişime ve gelişime ayak uydurabilecekleri yeni düzenlemelere gitmesi gerekir. Bir taraftan kendilerini eğitirken, diğer taraftan öğrencilerini eğitmelidirler.

Bruner, bilişsel gelişim için sistemli bir öğretici-öğrenci etkileşimi gereklidir der. (Senemoğlu, 1997)

Bloom, ise çocuğun zeka gelişiminin %50'sinin 0-4 yaş arasına, %30'unun 4-8 yaş arasına, rastladığını ortaya koyar. Bu nedenle zeka gelişiminin büyük bir yüzdesine rastlayan okulöncesi dönemi, çocuğun gelişimi açısından üzerinde durulması gereken çok önemli bir devredir. Okulöncesinde çocuğun anaokuluna devam etmemesi, veya devam ettiği okulun "eğitim kalitesi" çocuğun gelişimini etkileyecektir. (Sel, 1985)

Weikart, tarafından A.B.D.'de 1960'lı yıllarda geliştirilmeye başlamış ve etkin öğrenme amaçlı bir model olan **High/Scope** programı/yaklaşımı ülkemizde de bazı eğitim kurumlarında uygulanmaktadır. **High/Scope** ile ilgili dünyada yapılmış araştırmaların bulguları "programın/yaklaşımın" etkililiğini göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi, ters yaklaşım, çocukluk öncesi, program, zeka gelişmeleri.

ABSTRACT

The teachers should educate themselves to keep in step with changes and developments to meet the need for changing and developing society. On the other hand, they can educate their students, while they are training themselves.

Bruner says that a systematic reciprocal influence (teacher-learner) is necessary for the conscious development (Senemoğlu 1997). Bloom claims that % 50 of intelligence development of a child is developed between 0-4 years and % 30 of them is between 4-8 years. So that, a great deal of percentage of intelligence development developed in pre-school period of a child is very important for developing of a child. Education adequacy of a kindergarten or not attending to a kindergarten will have influence onto child's development. High-scope program which was developed by Weikart in the U.S.A in 1960s, is a functional learning method which is being applied in some kindergartens and schools in Turkey.

It is obvious that studies of findings of **HIGH-SCOPE** proves how effective it is on children care and education.

Keywords : Pre-school, Approach Reciprocal influence, Pre-childhood, Program, Intelligence developments

GİRİŞ

Bir öğrenim kurumu ancak eğitimcilerin kalitesiyle orantılı olarak bir değer taşır. Öğretmenler iki yönlü bir eğitim süreci içinde sorumluluklarını yerine getirmek zorundadır. Bir taraftan kendilerini eğitirken diğer taraftan öğrencilerini eğitmelidirler. Yani öğretmen, sürekli bir öğrenme sürecini yaşayan aktif öğrenci rolündedir.

Değişen ve gelişen toplumun gereksinimlerine cevap verebilmek için öğretmenlerin değişime ve gelişime ayak uydurabilecekleri yeni düzenlemelere gitmesi gerekir. Öğretmen öğretir, ancak nasıl ve neler öğreteceğini kendisinin öğrenmesi gerekir. (Tuğrul, 1994)

Bruner, bilişsel gelişim için sistemli bir öğretici-öğrenci etkileşimi gereklidir, der. (Senemoğlu, 1997)

Bloom ise, çocuğun zeka gelişiminin %50 sinin 0-4 yaş arasında %30 unun 4-8 yaşlar arasında rastladığını ortaya koyar. Bu nedenle zeka gelişiminin büyük bir yüzdesine rastlayan okul öncesi dönemi, çocuğun gelişimi açısından üzerinde durulması gereken çok önemli bir devredir. Okul öncesinde çocuğun

Anaokuluna devam etmemesi veya devam ettiği Anaokulunun "Eğitim kalitesi" çocuğun gelişimini etkileyecektir. (Sel 1985)

Piaget'e göre geleneksel eğitim ve eğitimcilerin görevleri çocukların zihinsel yapılarına uygun değildir, çocuğu sınırlandırıcıdır. Öğretmen etkin, çocuk edilgindir. Öğretmen bir merkezde hazırlanan programdakileri çocuklara aktarmaya çalışmaktadır. Oysa, Piaget'e göre eğitimin görevi, bireyin sosyal çevresine uyumu sağlamaktır. Bu görevi yerine getirmesi için eğitim, çocuğun kalıtımla getirdiklerini, bilişsel gelişimine uygun etkinliklerle desteklemelidir. Okul, çocuğa dışarıdan baskı yapmak yerine çocuğun kendi çabasını kendisinin yönlendirmesine izin vermelidir. (Senemoğlu, 1997)

Piaget, etkin bir okul ancak. Öğrencilerin gerektiği için değil kendileri istediği için çaba göstermelerini ve başkaları tarafından hazırlanan bilgiyi kabul etmek yerine kendi akıllarını kullanarak özgün çalışmalar yapmalarını sağlayabilirlerse, zeka yasalarının tümüne saygı göstermiş olur," der. (Weikart,1993)

Vygotsky (1978),e göre öğretme durumunda yetişkinler, çocukların düşünme ve problem çözme etkinliklerini kontrol ederler. Ancak bu kontrol çocukların öğrendiklerini içselleştirmelerini sağlamak onları bağımsız düşünürler ve problem çözücüler haline getirmelidir. Çocukların öğrenmesini sağlamak için özellikle okul öncesi ve ilköğretimin ilk yıllarında somut nesnelere , materyallerle, olaylarla çalışması sağlanmalıdır. Sözcükler ve diğer semboller çocukların anlamalarını sağlamada çok az etkilidir. Çocuğun nesnelere tutması hissetmesi, sıralaması onlarla işlem yapması kavramları kazanmasına yardım edecek ve çocuk soyut düşünmeye de kolaylıkla geçecektir. (Senemoğlu, 1997)

Piaget'e göre eğitimde, çocuğun biliş yapısını zenginleştirmesine fırsat verecek en uygun çevreyi düzenlemek ve öğrenmesine rehberlik etmek gerekir. Düzenlenecek öğretme-öğrenme ortamı çocuğun çevresindeki nesnelere, olaylarla, arkadaşlarıyla, öğretmeni ve diğer yetişkinlerle kolayca etkileşimde bulunmasına fırsat vermelidir. Çocuklar öğrenme yollarını birbirlerinden öğrenebilmelidir. Düzenlenecek uygun çevre etkileşimleriyle çocuğun gelişimi hızlandırılabilir. Aksi takdirde sınırlı bir çevrede de çocuğun gelişimini sınırlandırabilir. Piaget eğitiminin bireyselleştirilmesini öngörmüştür, Etkin (Aktif) okul eğitiminin, açık sınıf uygulamalarına temel olmuştur. Etkin (Aktif) yöntemde, çocuk; soru sormada, araştırmada, kendilerini ve çevrelerini keşfetmede özgürdürler. Öğretmen sınıfta ders anlatmak, göstermek için değil "GÖZLEMLEMEK. SORU SORMAK, REHBERLİK ETMEK" için vardır. (Senemoğlu, 1997)

"Piaget, aktif öğrenme; çocukların bilgisinin geliştirilmesi için bin yoldur," der. Bilgi ne nesnelere ne de çocuğun kendisinden ve kendiliğinden oluşmaz, fakat nesnelere ve çocukların aralarındaki etkileşimin sonucunda ortaya çıkar görüşünü savunur. (Hohman,Weikart,1995)

Honey ve Mumford, çocukların öğrenim gereksinimlerinin onların bireysel özellikleriyle bağlantılı olarak farklılaştığını belirtmektedir. (Tuğrul,1994)

Örneğin: Activist (amaçsal tercihli) çocuklar; ilgi ve dikkatlerini çektiğinde, heyecanlandıklarında, nesnelere çabuk değiştiğinde, kendi öğrenmelerinde serbest bırakıldıklarında, öğrenme faaliyetlerini kendileri yönlendirdeklarinde, daha iyi öğrenirler.

Reflector (yansıtma tercihli) çocuklar; faaliyetlerini gözlemeye, düşünmeye yönlendirildiklerinde, geri plandan rol aldıklarında düşüncelerini aktarmaları için zaman tanındığında daha başarılı olabilirler.

Theorist (kuram tercihli) çocuklar ise; düşünüp, analiz edip, daha sonra genellemeye gidebildiklerinde, öğrenme malzemesi akılcı ve mantıksal görüldüğünde, derinlemesine araştırma şartları olduğunda, anlama ihtiyacı duyduklarında daha iyi öğrenebilirler.

Pragmatist (pragmatist tercihli çocuklar); pratik yapma öğrendiklerini uygulama şansları olduğundan daha kolay öğrenebilirler.

Etkin öğrenme modelinde, çocukların yukarıda belirtilen farklı öğrenim gereksinimleriyle bireyselleşen özellikleri göz önüne alınır.

Bu programda standart birliğin sağlanması koşuluyla her çocuk kendi yetenekleri ölçüsünde girişimde bulunmaya ve yaratıcılığa yöneltici fırsatlarla karşılaşma şansına sahiptir. Çocuklar grup eğitiminin işbirlikçi davranışları şekilleştiren özelliğinden yararlanırken, bireysel olarak da değerlendirilme şansını elde edebilirler. (Tuğrul, 1994)

Etkin öğrenme! direk ve aniden nesnelere insanların, fikirlerin ve olayların deneyimlenmesidir. Kısaca etkin öğrenmede çocuklar, konuları fikirlerden öğrenip, kendi sembollerini yaratıp, dinleme, araştırma, hissetme ve uygulama yoluyla hareket ederler. (Hohman, Weikart, 1995)

Etkin öğrenme, yaparak, yaşayarak öğrenmedir. Etkin öğrenme çocukların seyredip dinlemekle yetinmeyip, bağımsız olarak hareket etmesi ve araştırması ile, yani bu sürece etkin olarak katılımı olarak gerçekleşir. Etkin öğrenme yaratıcılığı da içerir. Çocuk bizim gerçekler dediğimiz şeyleri sinayarak, deneyerek öğrenir. Kafasında bunlarla ilgili bir teori kurar, dener ve zamanla bu teoriyi doğru gerçeklerle aynı hale getirir. (Weikart, 1993)

Etkin öğrenme ile ilgili ABD’de uygulanan ve “etkin öğrenme” amaçlı HIGH/SCOPE programı yaklaşımı, bu konuda önemli gelişmelerdendir. HIGH/SCOPE programı, bilişsel teoriye dayalı bir programdır ve Jean Piaget’in gelişim teorisinden etkilenmiştir. (Ulçay, 1995)

Piaget’e göre gelişim, büyüme ve öğrenenin, öğrenmek için çeşitli girişimlerde bulunması, bu girişimler sonucunda çevresinden çeşitli tepkiler alması ve bu tepkileri girişimlerinde tekrar kullanması sonucunda oluşur. Ayrıca çocuklarla etkileşim halinde bulunan ve yetişkinin görevi onları desteklemektir. (Fetih, 1992)

High/Scope programı “Çocuklar en etkili şekilde kendi oluşturdukları faaliyetleri yürütürken öğrenirler” hipotezine dayanır. Bu doğrultuda program yaptığı herşeyde “etkin öğrenmeyi” temel alır. (Yılmaz, 1995)

HIGH/SCOPE PROGRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ :

Amerika Birleşik Devletlerinde 1962 yılında Yisilanti “Halk Okulu Özel Hizmetler Müdürü”, Perry okul öncesi eğitim projesini başlattı. (Bu proje daha sonra High/Scope Perry okul öncesi projesi olarak bilindi) Weikart bu projeyi Yisilanti’nin en fakir semtlerinden gelen lise öğrencilerinin inatçı başarısızlığına bir cevap olarak geliştirdi. Bu öğrenciler sürekli olarak akademik başarı ve zeka testlerinde en düşük puanları alıyorlardı. Bu göstergelerin uyarısıyla WEIKART, nedenleri ve bunların çözüm yollarını araştırmaya başladı. Çalışmaları sonucunda düşük zeka puanı alan öğrencilerin, doğuştan sahip oldukları zekadan çok, kendilerine sunulan sınırlı olanaklar sonucunda tam anlamıyla okula hazırlanamamaktan kaynaklandığını saptadı. Ayrıca ortaokuldaki düşük öğrenci başarısının fakir semtlerdeki ilkokuldan gelmeleriyle ilişkili olduğunu saptadı. Weikart fakir çevreden gelen öğrencilerin

okuldaki olumsuz başarı riskini azaltmak amacıyla ve Devlet desteği ile aldığı dört kalifiye eğitimciyle Perry anaokulunun bir sınıfında High/Scope programını geliştirmeye başladı. Komite araştırmaları süresince 3-4 yaşlarındaki çocukların erken biraraya gelmelerini dikkate aldılar. Kısaca Weikart fakirliğin olumsuz etkilerini gidermek için Okul öncesi yıllara dönülmesinin etkili olacağı inancıyla, program geliştirmeye başladı. Komite çocukların gelecekteki akademik gelişmesine katkıda bulunacak bir araştırma programı içeren müfredat programı hazırlamak için çalıştı. Çünkü okul öncesi eğitime bu türlü yaklaşım yürürlükte değildi. Weikart titizlikle tasarlanmış bir araştırma projesi oluşturdu. Komite Okulöncesinde “etkin bir müfredat gelişimi” için görüş birliğine vardı. Komite, öğretmenler, idareciler ve psikologlarla Jean Piaget’in gelişim teorisi, High/Scope programının etkin (aktif) öğrenmeye doğru felsefi oryantasyonunu destekledi. Bir dizi seminerler ve tartışmalar boyunca takım Piaget’in araştırmasından çıkan içerik alanları, hedefler ve işlemler çerçevesinde 3-4 yaş gruplarına sınıf programları oluşturma çalışmasına başladılar. Komite çocuklarla çalıştığı ve günlük personel görüşmelerini yönetirken, bu gün uygulamada programın özünde olduğu gibi “plan, tatbik, tekrar gözden geçirme” sürecine ulaştı. Perry okul öncesi projesindeki öğretmenler, çocuklara; yaptıkları şeyi “yansıtmaları, oyun aktivitelerini planlamaları ve gerçekleştirmeleri için desteklendi. Programın diğer yönü ise “ana-baba” unsuruydu. Ev ziyaretleri boyunca, öğretmenler hem çocuklara hem ana-babalara direk öğretmeksizin ailelere çocuk gelişimi ve öğrenme hakkında fikirler sundu. Veliler, öğretmenleri, çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarına uyarırken öğretmenler velilerin okul süreci hakkında düşünmelerini istiyordu. 1967’de WEIKART diğer bir araştırma çabası olan Okul öncesi Müfredat Programı Tatbikat Projesi (daha sonra High/Scope Okul Öncesi Müfredat Programı karşılaştırma projesi diye bilinen)’ne başladı. Bu çalışma üç farklı okul öncesi müfredat programının etkisini incelemek için dizayn edilmiştir.

Kavramaya dayanan müfredat programı (High/Scope modeli)

Dil öğretimi müfredat programı (Direct öğretim modeli)

Ünite esaslı müfredat programı (Nursery modeli)

1970’de bu projenin tatbikat aşamasının sonucunda bütün üç okul öncesi programında çocuklar IQ testlerinde ve daha sonra da 10 yaşında okul başarı testlerinde oldukça iyi performans göstermişlerdir. Sonuçlar, HIGH/SCOPE modelini destekleyen sosyal davranışlarda farklılıklar bulmuştur.(Hohman, Weikart,1995)

1970’de Weikart, High/Scope Eğitim araştırması kurumunu kurmak için Ypsilanti halk okullarını bırakmıştır. Bu gün ABD’de vakfın çalışmaları ulusal bir fonla desteklemektir. Vakfın amacı programla ilgili çalışmaları yürütmek ve programı yaygınlaştırmaktır. High/Scope çalışanları, Weikart’ın etkin (aktif) öğrenme yaklaşımını geliştirmeye ve 1970’ler, 1980’ler ve 1990’lara kadar erken çocukluk eğitimine doğru yaymaya devam etmişlerdir. (Hohman, Weikart,1995)

High/Scope programı, Resmi ve özel, tam ve yarım gün anaokullarında, kreşlerde, günlük bakım merkezlerinde evde gündüz bakım programlarında ve özel gereksinimi olan çocukların eğitimde kullanır. Başlangıçta düşük gelirli ve sıradan çocuklar için tasarlanmasına karşın High/Scope şu an her statüdeki çocuklara ulaşmış ve hem kentteki hem kırsal kesimdeki çocuklar üzerinde tüm dünyada ve ABD’de başarı ile uygulanmaktadır. (High/Scope, E.R.F.1998)

Programın okul öncesi program olarak oluşmasına karşın daha sonra ilkokul (ilk üç sınıf) içinde devam ettirilmiştir. (Yılmaz,1995)

High/Scope programı/yaklaşımı, diğer programlardan farklı olan materyal gerektirmez. Sınıf düzeni diğer anaokullarından pek farklı değildir. Programın farklı yönü bilişsel gelişim teorisini çıkış noktası alması, problem çözme ve etkin öğrenmenin öğretmen tarafından kurulması desteklenmesidir.

HİGH SCOPE PROGRAMI İLE İLGİLİ DÜNYADA YAPILAN ARAŞTIRMALAR VE SONUÇLARI

High/Scope Perry okulöncesi programı Araştırmasının Özeti

Perry okulöncesi programı 1962 yılında Ypsilanti, Michigan'da 123 çocukla başladı. Bu prospektif çalışmanın ve kontrol grubundan elde edilen sonuçlara göre, High/Scope programı alan grup, program almayan gruptan yaş 14'de başarı skorunda, kayda değer şekilde yüksek averaj, sağlamıştır. (Hohman, Weikart, 1995, Weikart 1990). High/Scope programına devam eden çocukların %38'i yüksek öğrenim görürken, program almayan çocukların %21'i yüksek öğrenim görmüştür. High/Scope programı alan çocukların %50'si 19 yaşında iş bulurken program almayanların %32'si 19 yaşında iş bulmuştur. High/Scope programı alan çocukların 19 yaşında %31 cezai hallerde tutuklama alırken, program almayanların %51'i suç işlemişlerdir. (Hohman, Weikart, 1995, Weikart, 1993)

PROGRAM SERGİLEME PROJESİ ARAŞTIRMASI

Bu araştırma 1967'den 1970'e kadar uygulanan okulöncesi programların etkileri üç ayrı program yaklaşımı kullanılarak incelenmiştir. (High/Scope programı, Nursey school programı, Direct öğretim yöntemi). High/Scope programına katılmalarından önceki bir yıl içinde incelenen çocukların IQ ortalaması 78'den 105'e yükselerek ortalama 27 puanlık çarpıcı bir artış göstermiştir. Sonradan bu artışın yarısı yitirilmiş olmakla birlikte 10 yaşındaki ortalama IQ değeri 94 olarak hesaplanmıştır. Faaliyetlerin çocukların inisiyatifinde olduğu iki programdaki gençlerin öğretmenlerin yoğun denetimi altında yürütülen akademik okul öncesi programlardaki gençlerle karşılaştırıldığında diğerlerine göre yarı yarıya daha az suç işledikleri görülmüştür. (Hohman, Weikart, 1995, Weikart, 1993)

İLKOKUL BİRİNCİ SINIF İLE ANASINIFININ BİRLEŞTİRİLDİĞİ DİL SINIFINDA YÖNLENDİRME/MOTİVASYONU AZ ÇOCUKLARIN GELİŞMELERİ İÇİN HİGH/SCOPE PROGRAMI İÇİNDEKİ "PLANLAMA-ÇALIŞMA-HATIRLAMA" MODELİ BİR ARAÇ OLARAK KULLANILMIŞTIR. Eğitimci bu çocuklarda ve aynı zamanda yüksek motivasyona sahip olanlara (karşılaştırma için) kendi kendini yönlendirmesi gereken davranış biçimleri sunmuştur. Sonuçta izlenimler ve öğrencilerle yapılan konuşmalar bu aracın "planlama-çalışma-hatırlama" iyileştirici olduğunu açıkça göstermiştir. (Herry-Dione, 1994)

(TOT) EĞİTMENLERİN EĞİTİLMESİ, HİGH/SCOPE MODELİNİN, ERKEN ÇOCUKLUK PROGRAMLARININ KALİTESİNİ YÜKSELTMEDEKİ BAŞARISININ ÖLÇÜLMESİ ARAŞTIRMASI: Bu soruyu cevaplayabilmek için, bir çok High/Scope eğitimcisi ve High/Scope dışı eğitimciler ve High/Scope alan almayan eğitimciler arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. High/Scope programının eğitime olan katkısı dışında, bazı diğer soruları da yanıtlamaya çalışmıştır. Sistem içi eğitim ve genç çocukların gelişimi gibi. Bu araştırmanın bazı sonuçları şunlardır.

Sonuçta;

1. High/Scope eğitiminin etkili ve sistem içi eğitim özellikle programın kalitesini yükseltmeye ve çocukların gelişimine katkıda bulunduğu saptanmıştır.

2. High/Scope programı diğer programlardan; ortamın organizasyonu, bağımsız düşünme, hareketi teşvik etmek ve yetişkin çocuk ilişkisini kullanarak sorgulama ve dil yetilerini geliştirmek yönleriyle üstün geldiği belirtilmiştir.

3. Bu programda öğretmenlerin eğitimi, sistem içi eğitim ve deneyimler tümüyle programın kalitesinin belirleyicileridir. (Epstein-Ann,1993)

GELFER, JEFFREY, IAN, (1989) (GEL-Guidelines For Early Learning Proje) Dil, öğrenme ve gelişim problemlili çocuklar için uygun gelişim çalışmaları kullanılarak yapılan ERKEN EĞİTİM PROGRAMI; GEL program (Erken Öğrenme Kuralları) "Yoğunlaştırılmış program" incelemesi yapmışlardır.

Araştırma, 4-6 yaşlardaki dil, öğrenme, ve/veya gelişim problemlili çocuklara hizmet veren Güney batı Florida'daki Eoster Seol Cemiyetince geliştirilen Gel programıdır. İlk başta 8 çocuğa hizmet veren GEL programını geliştirmede David, Weikart'ın High/Scope programı modeli ve Piaget ile Chomsky'nin gelişim teorileri kullanılmıştır. Çeşitli bilim adamlarından oluşan ve bir pediatrik nöroloji kliniğiyle mahalli bir çocuk hastalıkları uzmanından konsültasyon hizmeti alan ekipte bir yönetici (Çocuk gelişim uzmanı), bir konuşma pataloğu, bir rehabilitasyon uzmanı ve bir erken çocukluk çağı eğitimcisi bulunmaktaydı. Dört merkezli (motor, dil, sosyal ve kognitif) eğitimi desteklemek üzere kişisel motor veya konuşma terapisi sağlayan bir terapi hizmetleri merkezi tesis edilmiş çok yönlü bir değerlendirilmeden sonra her öğrenci için ayrı bir kişisel eğitim planı hazırlanmıştır. Gelişmeler günlük olarak ve bunlar ebeveynlere haftalık olarak paylaşılmıştır. 6 ay sonra program öncesi ve sonrası uygulanan ön test son test ölçümlerine göre her öğrencinin 1-4 yıllık bir gelişim büyümesi gösterdiği izlenmiştir.

MILLER, ALEXANDRA-K ve diğerleri (1990)Üç yıllık Pilot Projesi süresince değerlendirme ve program uygulaması işbirliği yapmışlardır.

Virginia Eğitim Departmanı (VaDOE) nın 4 yaş için pilot eğitim projesi, kapsamında değerlendirme ve tartışma yapılmıştır. Tartışma programı yürüten VaDOE başlangıç yönetimi birimi, programın oluşumun sağlayan öğretmenler ve Virginia günlük çocuk bakım ve erken çocukluk dönemi programları konseyi olmak üzere üç sınıf bilgi kullanıcının veri yararlanımını arttırdığı düşünülen iş birliği biçimleri ile ilgilidir. Pilot proje çalışmalarının üçüncü yılında bir özel ve birçok devlet okulunun sınıflarında birkaç yüz öğrenciye hizmet veren 27 öğretmeni kapsamaktadır. Çalışmada yer alan her bir program ya merkezliyet esaslı bir sınıf çalışması , ya da evde ebeveyn eğitimi esaslı modele dayanmaktadır. Öğretmenler, High/Scope ortamında ve VaDOE'nun dil eğitimi metoduyla eğitilmişlerdir. Program değerlendirilmek üzere onüç araştırma sorusu ve longitudinal bir araştırma tasarımı geliştirilmiştir. Veriler, sınıf gözlemlerine, ön ve son test sonuçlarına ve etnografik mülakatlara dayanılarak derlenmiştir. Tartışma sonuçları işbirliği modelinin yararlılığı üzerinde odaklanmaktadır.,

OLMSTED,1996 Okul öncesi çocuklarda, erken çocuk gelişimi konusunda, gelişmekte olan ülkelerde, gelişmiş ülkelerde, yabancı ülkelerde program etkinliği, program değerlendirmesi ve gözlemler yapılmıştır.

Başlangıç projesi, 4 kıtadaki, ülkelerde erken çocukluk servislerinin kapsamlı bir karşılaştırma çalışmasıdır. Bu proje IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) tarafından sponsor edilmektedir ve 4 safhadan oluşmaktadır.

1. Safha, 11 ülkede aileler, erken çocukluk servislerinin kullanımını araştıran bir aile servisi ,
2. Safha, safha 1 de belirlenen çeşitli eğitim ortamlarında çocukların deneyimlerinin kalitesini saptamak üzere 15 ülkede yapılan gözlem ve görüşmeler,
3. Safha, 7 yaş çocuklarının safha 2 de gözlemlenen başlangıç deneyimlerinden beri kaydettikleri gelişme ve ilerleme durumlarını değerlendirme çalışması,
4. Safha, bu safhalarda kullanılan (1.2.3. safhalar) vasıtalar, işbirlikçi bir çok basamaklı metottan geliştirilmiştir.

Başlangıç bulguları şunları içermektedir:

1. Öğretmenler ve aileler, çeşitli eğitim amaçlarının önemine ilişkin değerlerde anlaşmışlar,
2. Belçika, Çin, Finlandiya, Yunanistan, Honkong, Endonezya, İtalya, Slovenya ve ABD'deki öğrenciler, akranlarıyla sosyal becerileri, kendine yeterlilik becerileri ve dil becerileri yönünden en önemli katagoriler olarak sıralanmışlardır.
3. Bir çok ülkede erken çocukluk eğitimi öğretmenlerin en az %75'i belgelendi.
4. Bu öğretmenlerin düşük bir oranı Honkong 'ta (%36 anaokullarında, %22'si günlük bakım merkezlerinde) Tayland'ta (%10 günlük bakım merkezlerinde) ve Çin'de (Kırsal anaokullarında %37), saptanmıştır.

High/Scope programı ile dünyada bir çok araştırma yapılmıştır. Araştırma bulguları göstermiştir ki "Yüksek kaliteli bir okul öncesi program, kayda değer bir şekilde çocukların gelecekteki başarılarını artırır, ailelere ve topluma yararlı olur. (Hohman, Weikart,1995)

HIGH/SCOPE PROGRAMININ DAYANDIĞI TEMELLERİ YEDİ BAŞLIKTA TOPLAYABİLİRİZ.

- Etkin öğrenme (Çocuğun kendi başlattığı deneyimleri ile yaparak yaşayarak öğrenme)
 - Oyun alanının düzeni (sınıfın, çocuğun rahatça kullanabileceği malzemelerle ve ilgi köşeleri ile düzenlenmesi)
 - Günlük program (Tutarlı bir günlük programı, planlar yap-hatırla çevirimi), anahtar deyimler (Çocukların gelişimini denetleyen öğrenme süreçleri)
 - Öğretmenin rolü (Yetişkin destek stratejileri)
 - Ana, babanın rolü (Okuldaki çocuğun gelişim seyrinden ailenin sürekli haberdar edilmesi)
 - Değerlendirme (Eğitmcilerin biraraya gelerek programın işleyişini sürekli değerlendirmesi)
- (Yılmaz,1995)

ETKİN ÖĞRENME HIGH/SCOPE PROGRAMININ TEMEL UNSURLARINDAN BİRİDİR VE BEŞ NOKTADAN OLUŞUR.

Seçim : Ne yapacağına çocuğun karar vermesi,

Malzeme : Çocuğun çeşitli biçimlerde kullanabileceği bol miktarda malzemenin olması

Kullanma : Çocuğun nesnelere özgürce kullanabilmesi

Dil : Çocuğun yapmakta olduğu şeyi anlatabilmesi

Destek : Yetişkinlerin ve akranlarının çocuğun problem çözme ve yaratıcılık çabalarını görüp teşvik etmesidir. (Ulçay,1995)

HIGH/SCOPE PROGRAMINDA ÖĞRENME ÇEVRESİNİN DÜZENLENMESİ

High/Scope sınıfının düzenlenmesi çocukların tercihlerini belirleyip ona göre davranabileceği uyarıcı ama düzenli bir çevrede daha iyi öğrendikleri inancını yansıtır. Sınıf çok iyi tanımlanmış çalışma köşelerine bölünmüştür. Köşelerde çocukların yararlanabileceği bir çok malzeme vardır ve bu malzemeler belirli bir düzen içerisinde köşelere yerleştirilmiştir. Öğrenme çevresinin düzeni çocukların yaptığı hemen hemen her şeyi etkiler. Bu düzen çocukların seçimlerini, planlarını, malzemeleri kullanmaları ve başkalarıyla olan ilişkilerini etkiler. Bu düzenleme sınıftan sorumlu yetişkinlerin eğitimle ilgili inançlarını yansıtır. Yetişkinler, en iyi öğretmenin çocukların öğrenmelerini izleyip, dinlenmesiyle, kendi kendine sessizce çalışmasıyla gerçekleşeceğine inanıyorsa, sınıf muhtemelen masa ve sandalyelerden oluşur. Öğretimde sınıfın en önünde oturup onlara bir şeyler anlatır ve yaptıklarını düzeltir. (Weikart,1993)

SINIF DÜZENİ İÇİN;

Yer Bulmak; High/Scope sınıfı sınıflar gibi pahalı materyaller ve özel inşa edilmiş bir bina gerektirmez.

Evler, jimnastik salonları, sınıflar, bodrum katları vb. bir çok mekan High/Scope sınıfı haline getirilebilir. Küçük çocukların sınıfları etkin olan çocuklara ve çeşitli araçlarla, malzemelere yetecek kadar geniş olmalıdır. Çocukların rahatça tüm malzemeleri görebileceği ve erişebileceği bir yerleşim sistemi olmayıdır.

Çocukların kendi davranışları yoluyla öğrenebileceği içinde hareket edip iş yapacakları, yaratacakları, yayacakları, inşa edecekleri, deney yapacakları, hayal kuracakları, arkadaşlarıyla çalışacakları, eşyalarını koyacakları, çalışmalarını sergileyecekleri, hem kendi kendilerine hem de büyük ve küçük gruplarla çalışabilecekleri bir alan düzenlenmelidir.

Sınıfın Bölünmesi; Sınıfı belirgin ilgi köşelerine ya da ilgi merkezlerine ayırmak gerekir. Sene başında az köşeye başlamak, yıl içinde çocuklarla bu ilgi merkezlerini çoğaltarak geliştirmelidir. Bu köşeleri malzemelerin depolandığı bölgeler gibi düşünmeyip, çocuklara bu malzemeye kullanabilecekleri kadar yer ayırmak gerekir.

Malzemelerin Yerleştirilmesi ve Etiketlenmesi; Benzer malzemeler aynı köşelere ve çocukların erişebileceği, rahatça alıp koyabileceği şekilde yerleştirilmeli. High/Scope programında malzemelerin etiketlenmesine ayrı bir yer verilir. Kutular, çekmeceler, raflar etiketlenir. Böylece çocuklar

kullandıkları malzemeleri birbirine karıştırmadan yerine kaldırabilir. Çocuklarda meh tertip düzen alışkanlığı gelişir, hem de sorumluluk bilinci gelişir. (Weikart,1993)

High/Scope programında eğitim veren örnek bir üçüncü sınıfta bulunan malzeme ve ilgi merkezleri

- Her öğrenci için kişisel dolaplar
- Okuma köşesi (açık kitap rafları, okuma masası, minder)
- Sanat köşesi (gerekli malzeme rafları, artık materyaller)
- Fen köşesi (masa ve açık raflar)
- Dil ve Yazma köşesi (masa)
- Bilgisayar köşesi
- Tebeşir tahtası
- Çalışma masaları (sınıfın ortasında özellikle -U- şeklinde veya çember şeklinde olacak şekilde yerleştirilmiş, aynı zamanda matematik köşesi olarak kullanılıyor) (Maehr,1991)

High/Scope programında eğitim veren ANAOKULU'nda bulunan ilgi köşeleri;

Eğitim yılı başında sınıfta az sayıda etkinlik köşesi ve materyal bulunur, çocukların ilgi istek , ihtiyaçlarını öğrendikçe, köşe ve materyal sayısının artırılması önerilir.

Yıl içinde çocuklarla birlikte geliştirerek hazırlanmış köşeler;

- Blok köşesi
- Evcilik köşesi
- Sanat köşesi
- Masa oyuncakları köşesi
- İnşaat faaliyetleri köşesi
- Bilgisayar köşesi
- Su ve kum oyunları köşesi
- Tabiat köşesi
- Açık hava oyun alanı(Maehr, 1991)

HIGH/SCOPE PROGRAMINDA GÜNLÜK PROGRAM:

High/Scope programında günlük planı oluştururken;

- Programın tutarlı olmasına
- Günlük programdaki değişiklikler konusunda çocukların önceden uyarılmasına,
- Her gün planla-yap-yeniden gözden geçir (hatırla) çevrimine gereken zaman ayrılmasına,
- Programda yetişkinlerin girişimi ile başlamamış faaliyetlerle, çocukların girişimi ile başlamış faaliyetler arasında uyumlu bir denge olmasına, dikkat edilmelidir.

High/Scope programında günlük düzenin temel parçaları; Planlama, çalışma, toplanma, hatırlama zamanları, büyük grup zamanı küçük grup zamanı ve açık hava zamanıdır. (Weikart 1993)

Örnek High/Scope Üçüncü Sınıfı Günlük Çalışma Çizelgesi;

- 00.08-08.50 AÇILIŞ
- 08.50-09.00 MÜZİK
- 09.10-10.30 MATEMATİK ÇALIŞMASI
- 10.30-10.40 HİKAYE ZAMANI
- 10.40-11.10 DİL ÇALIŞMASI
- 12.10-12.35 ÖĞLE YEMEĞİ
- 12.35-13.05 FEN, SOSYAL ÇALIŞMA
- 13.05-13.30 BEDEN EĞİTİMİ
- 13.30-14.50 PLANLA-YAP-YENİDEN GÖZDEN GEÇİR
- 14.50 ÇIKIŞ (Maehr, 1991)

Tam Gün eğitim; eğitim veren bir High/Scope Anaokulu günlük çalışma çizelgesi

- Kahvaltı
- Büyük grup çalışması
- Planlama
- Çalışma
- Temizlik
- Hatırlama
- Küçük grup
- Açık hava
- Öğle yemeği
- Okuma ve dinlenme
- Kuşluk
- Açık havada çalışma
- Eve gidiş (Maehr, 1991)

Ana sınıfı ve Anaokulları için High/Scope programında günlük planın uygulanmasını özetlersek;

Planlama zamanında; çocuklar o gün yapmak istedikleri faaliyetler ile ilgili seçim yapar ve karar verirler. Planlanmış zaman çocuğa kendi fikirlerin yetişkinlere ifade etme şansını yakalattır ve çocuğun kendi kararlarını verebilen bireyler olarak büyümesine yardımcı olur. Öğretmen çocuk planını uygulamadan önce onunla planı hakkında konuşur. Plan zamanı hem öğretmene, hem de öğrenciye yarar sağlar. Çocuk için bir şeyleri uygulamak için cesaretlenme, fikirlerini uygulayabilme fırsatını yakalama, yetişkin ise çocuğa planın verimli olması için önermede bulunma, planı anlama, çocuğun gelişim düzeyini ve sivilini ölçmeyi sağlar. Çocuğun nelerde zorlandığını görür, nerede yardıma ihtiyacı olduğunu görür. Planlamaya yetişkin ve çocuklar alçak bir masada karşılıklı oturarak başlarlar. Öğretmen çocuğun yapmak istediği şeyi söylemesini ve göstermesini teşvik ederek çocuğun bu işi kafasında daha iyi canlandırmasını sağlamaya çalışır. Yetişkin seçenekleri empoze etmektense, onların seçenekleri görmelerini sağlamaya çalışır. Öğretmen her çocuğa ayrı ayrı "bu gün ne yapmak istiyorsun)" diye

sorarak çocuğun planını açıklamasını ister. Öğretmen açık uçlu sorulara devam ederek çocuğun planını geliştirmesine yardımcı olur. Planlama sırasında çocuğa sorulacak soru çocuğu sınırlamamalı ve pek çok değişik cevaba açık olmalıdır. Planlama yaklaşık 10-15 dakika sürer. (Yılmaz,1995)

Her gün planlama yapmanın çocuğa bir çok yararının olmasının yanında “planlı çalışma” alışkanlığının kazanılması için bu zaman dilimi küçük çocuklar için çok önemlidir.

Çalışma zamanı ; bu süre , hem yetişkin, hem çocuk için aktif ve meşgul bir zamandır. Çocuklar plan zamanında yaptıkları planlarını gerçekleştirirler. Çocuklar materyalleri araştırmak yeni beceriler edinmek yeni fikirler denemek ve birlikte çalışmasını uygulayıp zenginleştirmek için tüm sınıfı kullanırlar. Öğretmen bu sürede çocukların arasında dolaşarak çocuğu gözler, nelere ilgi duyduğunu, problemlere nasıl yaklaştığını, onları nasıl çözdüğünü öğrenmeye çalışır. Çocuklardan ipuçları alarak onların oyunlarına katılır. Keşifleri için çocukları destekler. Çocukların çalışma zamanına, planlarını gerçekleştirmek, hızlarına göre öğrenmek ve ilgilerini çeken materyallerle çalışabilmesi için ihtiyaç vardır. (Yaklaşık 40-50 dakika sürer)(Weikart, 1993)

Çocuk planını uygularken bir çok keşifler yapar, arkadaşlarının keşiflerine tanık olur ve biraz sonra “hatırlama” zamanında keşiflerini öğretmenine anlatabilmek için daha özenli çalışır.

Hatırlama zamanı; planla –yap-değerlendir çevrimini sona erdirir ve her çocuğun çalışma zamanı içinde yaptığı bir şeyi sunmasıyla gerçekleşir. Çocuklar yaptıklarını hatırlayıp, planlama-çalışma ve hatırlama zamanındaki ilişkiyi kurar, böylece hareketlerini bir bütün olarak görür ve bunlardan sorumlu olmayı öğrenir. Çocuklar yaptıkları şeyleri hatırlayarak yaptıkları şeyin resmini çizerek veya taklidini yaparak hatırlar ve tarif eder. Böylece çocukta kendine özgü geçmiş deneyim anlayışı gelişir. Programda, **planlama-çalışma, hatırlama** zamanları “planla-yap-hatırla” sırası olarak adlandırılır ve bu üç zaman biriminin birbiri ardınca gelmeleri gerektiği belirtilir. Diğer zaman birimleri için böyle bir zorunluluk yoktur. (Fetihi,1992)

Çocuk keşiflerini ve deneyimlerini arkadaşları ve öğretmeni ile paylaşır. Yaşadıklarını düşünerek ve dilini kullanarak ifade eder. Bu zaman dilimi çocukta “kendini ifade etme “ gücünü geliştirir.

Planla-yap-hatırla çevrimi içinde çocuk, bir insana hayat boyu sorumluluk yüklenirken gerekli olacak olan “zaman denetim”nin ilk adımlarını atar ve bu konuda her gün alıştırmaya yaparak bu yetisini geliştirir.(Kohen 1998)

Küçük grup zamanı; Geleneksel modeldeki anaokulu öğretmenlerinin yabancı olmadığı bir süredir. Öğretmen çocuğun belirli zaman periyodu içinde katılacağı aktiviteleri sunar. Bu aktiviteler, çocukların ilgilerinden, grubun yapmış olduğu alan gezilerinden yaşa uygun grup sanat projeleridir. Küçük grup zamanında da planlamada ve uygulamada bütün çocuklar tarafından aktif katılma çok önemlidir. Aktif küçük grup zamanı çocuklara materyalleri ve objeleri araştırma, kendi hislerini ifade etme, yetişkin ve diğer çocuklar ile çalışma şansı verir. (Weikart,1993)

Değerli deneyimleri ile ortak bir çalışma fırsatı yakalayabilirler. Her ne kadar kendi keşiflerinden şüpheye düşseler de açık açık bunu paylaşırlar. (Hohman,Weikart,1995)

Büyük grup zamanı; çocuklar hep birlikte oyun oynamak , şarkı tekerleme söylemek, dans etmek, müzik aleti çalmak, egzersiz yapmak ve özel bir olayı yeniden canlandırmak üzere bir araya gelir. Bu zaman içinde her çocuk büyük bir gruba katılma, birlikte hareket etme, fikirlerini açıklama, başkalarının fikirlerini takdir etme fırsatını yakalar.

Açık hava zamanı; her çocuk fiziksel olarak etkin olabilir. Koşar,yürür, tırmanır, iter, çeker, sallanır, araştırır. Açık hava zamanı çocuğun yaratıcı, bilişsel sosyal ve fiziksel gelişimini destekler nitelikte hazırlanmış olmalıdır.(Weikart,1993)

Özetle High/Scope programında çocuklar gün boyunca etkin olarak çalışırlar. Yapmak istediklerin program çerçevesinde kendileri planlarlar. Öğrenme olayını kendileri başlatırlar. Öğretmen ise öğrenme olayının destekçisidir. Klasik eğitimdeki gibi ne yapılacağına nasıl yapılacağına öğretmen karar vermez. High/Scope programında bulunan herkes eşit söz hakkına sahiptir ve aralarında büyük bir dayanışma vardır. Çocukların kişisel ilgilerine göre hedefleri kendileri seçtiklerinde en iyi öğrenme olduğuna inanıldığı için High/Scope ortamında çocuklar gün boyu faaliyetleri , materyalleri, fiziksel aktivitelerin seçimi için cesaretlendirirler. Çünkü çocuklar en etkili şekilde seçtikleri faaliyetleri yürütürken öğrenirler.

High/Scope ortamında planlama ve seçme özgürlüğü olan çocuklar , soru sorma ve cevaplama, problem çözme becerileri kazanır. Büyüklerle sınıf arkadaşı olur.

HIGH / SCOPE PROGRAMINDA TEMEL DENEYİMLER (ANAHTAR DENEYİMLER)

High/Scope temel deneyimleri yetişkinlerin sınıf programını yürütmelerine rehberlik eden yararlı bir çerçevedir. Temel deneyimlerin amacı , çocuğun gelişimini desteklemek ve öğretmenlere temel bilişsel gelişim basamaklarını aktivitelerinde nasıl uygulayacaklarını göstermektedir. Temel deneyimler, öğretmenlere çocukların gelişimlerine uygun öğrenme olanakları sağlayarak onların seçtikleri faaliyetleri , standart ders verme yöntemlerine ve faaliyet programlarına bağımlı kalmaktan kurtulur. Öğretmenler çocukların kendi başlattıkları aktivitelerde uğraştığı zamanlarda çalışma zamanlarında günlük gereksinimlerini karşıladıkları yemek, temizlik, uykuya hazırlık zamanlarında işlediği temel deneyimleri akılda tutmalıdır. (Banet,Weikart,1993)

Bu basit çevre içinde çocuklar doğal olarak”anahtar deneyimlerle” etkin öğrenmeye teşvik edilerek önemli beceriler ve yetenekler kazanırlar. High/Scope modelinde çocuk 58 anahtar deneyime sahiptir.

Anahtar deneyimler küme içinde 9 kategoride toplanmıştır.

- Yaratmak
- Dil ve okuma yazma
- Toplumsal ve duygusal gelişim
- Hareket ve müzik
- Sınıflandırma
- Dizme
- Sayı
- Yer, konum
- Zaman(High/scope, E.R.F., 1998)

Temel deneyimler çocukların yaptıklarıdır. Temel deneyimler etkin işlemlerden oluşan bir listedir. Bunlar aynı zamanda ayırma, eşleme, rol yapma ve hayal etme şekilleri tanıyıp tarif etme,

planlama ve planlanana uygulama gibi çocukların doğal olarak ilgilendikleri süreçlerdir. Temel deneyimlerle ilgilenmek çocuğun gelişmesi için gereklidir. Bunlar çocukların belirmekte olan yeteneklerini genişleten ve güçlendiren süreçlerdir.

Temel deneyimlerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz. (Weikart 1993)

- Sınıfın düzenini ve malzemenin seçimini belirler.
- Çocuklarla ilgili gözlemleri belirler
- Günlük planlamayı belirler
- Çocuklarla konuşurken yada çalışırken öğretmenlere rehberlik eder
- Öğretmenlerin olayları çocuğun gözüyle görmesini sağlar
- Öğretmen veli ilişkilerini yönlendirir

High/Scope programını kullanmayı öğrenen öğretmenler temel deneyimleri faaliyet planlaması ve değerlendirmesi ile tek tek çocukların gözlenmesi ile ilgili konulara uyarlamayı öğrenirler.

High/Scope programının uyguladığı ilköğretim sınıfları için temel deneyimlerden örnek vermek gerekirse;

- Materyalleri sınıflandırmak ve düzenlemek,
- Değişimi gözlemek, tahmin etmek ve kontrol etmek
- Tasarlamak, inşa etmek, imal etmek ve yapı veya materyalleri nitelemek
- Bilgi ve sonuçları nakletmek ve yorumlamak
- Matematik temel deneyimler
 - Sayı ve sayısal işlemler
 - Geometri ve alan
 - Akan niceliğin miktarının ölçümü
- Hareket zaman ve hız
- Dil sembol ve grafik
- Ölçmek, sınamak, analiz etmek

Son temel deneyimin alt başlıklarına örnek verirsek

Ölçmek, sınamak, analiz etmek;

1.DÜZEY: İŞLEM ÖNCESİ SEZGİSEL DÜŞÜNME

Bir uzunluğa eşlenebilecek şekilde bir uzunluk üreterek ölçmek

Zaman içerisinde oluşacak olayları saymak

Materyallerin özelliklerini karşılamak.

2.DÜZEY: İLK SOMUT İŞLEMLER

Standart veya standart olmayan bütün birimleri kullanarak özellikleri ve değişimleri ölçmek

Sınama; standart işlemlerin etkilerini karşılaştırarak özellikleri değerlendirmek

Analiz etmek; bir karışımın veya materyalin bileşimlerini tanımak için parçalarına ayırmak ve ölçmek.

Standart ölçüm araçları kullanmak

Bir şeye neden olan faktörü azaltıp çoğaltarak meydana gelen etkileri karşılaştırmak

3. DÜZEY: SON SOMUT İŞLEMLER

Hem bütün birimleri hem de birimleri kesirlerini kullanarak ölçmek

Ölçümleri tahmin etmek

Ölçekli model kullanarak daha büyük veya küçük nesnelerin özelliklerini incelemek.

Bir sonuçta meydana gelen değişiklikte bağlantı kurmak için nedensel bir faktördeki çoğalma veya azalmayı ölçmek.(Bu Temel deneyimler Hisar Eğitim Vakfı Özel Kemerköy İlköğretim okulundan alınmıştır.)

High/Scope programı ile eğitim veren bir ilköğretim okulunda 1.sınıf öğrencilerinin, temel deneyimlerin kazanılmasına ilişkin özet bir örnek (Yeniçağ, özel görüşme, 1998)

“1.sınıfların çalışma zamanı, manipulatif oyuncaklar köşesinde bir çocuk, legolarla uçak gemisi yapmış (işlenen temel deneyim zaman içerisinde oluşacak olayları saymak) eğitilmiş çocuğa geminin kaç uçak aldığını soruyor, çocuk 7 uçağın geceleri gemide konakladığını söylüyor. Eğitimi her uçakta kaç pilot olduğunu soruyor, çocuk 2 diyor. Eğitimi, gemide 7 uçak varsa ve her uçakta 2 pilot varsa gece olunca pilotlara yatmak için kaç tane yatak gerekli diyor. Çocuk “evet yatakları yapmayı unutmuyum, hepsinin yataklarını yapayım, kaç tane olduğunu size söylerim “diyor ve çocuk matematiksel kavramları, bilhassa kendi deneyimleriyle öğreniyor.

High/Scope programının uyguladığı okulöncesi eğitim kurumları için temel deneyimlere bir örnek. (Banet, 1993)

Sınıflama (klasifikasyon) temel deneyimlerin alt başlıkları:

- Nesnelerin özelliklerini incelemek ve isimlendirmek
- Nesnelerin benzerliklerini ve farklılıklarını fark etmek ve tanımlamak. Gruplama ve eşleme.
- Bir cisim birkaç değişik biçimde kullanmak ve tanımlamak
- Aynı anda birden fazla özelliği akılda tutmak
- Bazı ve hepsi arasındaki farkı ayırmak

High/Scope programında yetişkin (öğretmen)-çocuk ilişkisi;

Yetişkinin; Çocuğu DESTEKLEYİCİ hareketlerine
Çocukla ARKADAŞI gibi ilişki kurması
Çocuğun İSTEKLERİNE değer vermesi
Çocuğun FARKLI DÜŞÜNMESİNİ anlaması
Bilgileri çocuğun seviyesine göre sunarak , çocuğun katılımını sağlayabilmesi
Çocuğun öğrenme için DENEMESİNE fırsat vermesi, temellerine dayanır.

HIGH/SCOPE PROGRAMINDA ÖĞRETMEN GELİŞMENİN DESTEKLEYİCİSİDİR;

ve başlıca amacı çocuk açısından etkin öğrenmeyi geliştirmektir. Etkin öğrenme, nesnelere, insanlar ve olaylarla ilgili doğrudan ve aracısız deneyim kazanma yani bilişsel yeniden yapılandırmanın gerekli bir koşuludur. Başka bir deyişle, bunun için küçük çocuklar, kavramları kendi inisiyatifleriyle geliştirdikleri

faaliyetler yoluyla öğrenirler. Çocuğun ilgi ve yeteneklerinin gelişmesi için en iyi koşul, öğrenmenin öğrenen tarafından başlatılmış fiziksel ve zihinsel manipülasyon etkileşimi olarak değerlendirildiği yaklaşımdır. Öğrenme etkin ve doğrudan olduğu ölçüde kararı ve kalıcı olur.(Banet 1993)

Hohman ve Weikart'a göre (1995) duygusal ve karakter olarak güçlü bir kimse bu güç ve duygusallığını geliştirmekte olan çocuğa yönlendirdiğinde öğrenme ve geliştirmekte olan çocuğa yönlendirdiğinde öğrenme ve gelişme çok daha kolaylaşır. Öğretici; çocuğa okul öncesi hayata ilişkin bazı deneyimler kazandırmalıdır ki, çocuk daha hızlı öğrenme kapasitesine sahip olsun.

Piaget'e göre etkin öğrenmede, öğretmenlerin rolünün sürekli olması ile beraber ölçülmesi çok zordur. Çocuğun ilgisini ve çocuğun duygusunu arttırmayı içermektedir. Bunu başarmakta öğrencinin kendi problemlerini bulması ve çözmesidir. Problemler diğer kişilere söylenip çözümler dikte edilmelidir. Bütün bunlarla beraber yetişkinler çocukların sorunlarının çözümleri için yollar bulmasını sağlayarak onları daha aktif hale getirmelidir. Özellikle bu çözümler yanlış olduğundan yada yetersiz kaldığında öğretmenin rolü , diğer örnekler göz önünde bulundurularak çocuğu yönlendirmeli ve desteklemelidir. (Hohman ve Weikart,1995)

Çocuğun kendi dünyasını anlaması için katılımcı gözlemci yetişkinler tarafından eğitilmesi , sosyal yapılanma içerisinde daha rahat algılamasını sağlar. High/Scope sınıflarında , öğrenciler aktif çalışanlar olarak kendi düşünce ve görüşlerini mantıksal olarak ve kendi kelimeleriyle ortaya koyarlar. (Hohman, Weikart 1995)

Bu çerçevede High/Scope sınıflarında öğretmenin yeri çocuğun gözündeki "onun arkadaşı" konumunda olmasıdır.

HIGH/SCOPE PROGRAMINDA AİLENİN ROLÜ

Programda çocukların gelişimlerini etkileyeceği kabul edilen en önemli faktörlerden biri de "AİLELER" dir. Aile ile iyi ilişkiler kurmak, onları çocukların gösterdikleri gelişimlerinden düzenli olarak haberdar etmek, program ve yapılan etkinliklerden hakkında velileri haberdar edip, onların katılımını sağlamak çok önemlidir. (Fetihi , 1992)

Çocuk Anektod formu ışığında doldurulan çocuk gözlem formu belirli aralıklarla rapor haline getirilerek ailelere gönderilir. Bu raporda " Dil ve kullanımı, matematik ve fen, yaratıcılık, başkalarıyla ilişki kurma, sosyal ilişkiler, hareket ve diğer becerilerin gelişimi hakkında aileye bilgi verilir. (Maehr, 1991)

HIGH/SCOPE PROGRAMINDA AİLE İLE KATILIMCI BİR ORTAM YARATMAK İÇİN KONTROLÜ

AİLE İLE PAYLAŞMA

- Aileyle girişimlerde bulunulması
- Aile kurumu ile çalışmalarda ailenin katılımı
- Aileden öğrenme
- Aile ile konuşma ya da iletişim kontrolü verilmesi
- **AİLE GÜCÜNE ODAKLANMA**
- Aile ilgilerine bakılması
- Ailenin görüşü ile konulara yaklaşma

- Aileden çocuğun ilgilendiği konuları öğrenme
- **AİLE İLE OTANTİK İLİŞKİ KURULMASI**
- Aileye gerçek ilgi gösterilmesi
- Ailenin ilgisine alaka gösterilmesi
- Aileye çocuk hakkında özel bilgi verilmeli
- Dürüst sorular sorulmalı ve dürüst cevaplar verilmeli
- **AİLE OYUNUNU GÜÇLENDİRMEK İÇİN GİRİŞİMDE BULUNMAK**
- Aile oyununu çocuklarıyla destekleme
- İzleyerek ve dinleyerek aile ile çocuğun hakkında bilgi almak(Hohman, Weikart, 1995)

HIGH/SCOPE PROGRAMINDA TAKIM ÇALIŞMASI VE DEĞERLENDİRME

Programın uygulanmasında görev alan tüm personel en başta bu programın çocuklar üzerinde etkili olacağına inanmıştır ve programın uygulamasında tüm personel çocuklar için en güzelini yapmak için beraberce uyumlu çalışır.

Rensis ve Likert'e göre (1967) başarılı bir organizasyon hatta ufak çapta dahi olsa karmaşık bir sosyal sistemdir. İyi bir performansın gerçekleştirilmesi, uzman, personel ve planlamanın iyi ve düzenli yapılmasından daha da öte bir çalışmadır.

Başarılı bir çalışma için, yönetici ve çalışan arasında olduğu kadar, çalışanların kendi aralarında da iyibir işbirliği ve iletişime bağlıdır. (Hohman, Weikart, 1995)

Takım değerlendirmesi çocukların gözlenmesi ve planlanan deneyimlere etkin olarak katılmalarının sağlanması sürecidir. Bu da, takımın sağlanan deneyimlere eleştirel açıdan bakılması ve faaliyetlerin başarılı ya da başarısız olma nedenlerinin öğrenilmesini gerektirir. Takım, bu noktaları inceleyerek tek tek çocukların nasıl öğrendikleri, gelişme ihtiyaçlarının neler olduğu ve bu ihtiyaçlarının tutarlı bir biçimde nasıl karşılanacağı konusunda değerlendirme yapar, çözüm üretir. (Banet, 1993)

High / Scope programında çocukların gelişmelerinin gözlenmesi ve bunların değerlendirmesinin ayrı bir önemi vardır. Çocuk anektod formlarının her çocuk için tutulması ve bunların ışığında çocuk gözlem formlarının doldurulması gereklidir. Çocuk gözlem formları, çocukların gelişmeleri ile ilgili bilgi edinmek için önemlidir.

Sonuç olarak, makalenin başından beri "etkin öğrenme" ortamının çocuklara sağladığı yararlarla birlikte, High Scope programı ile ilgili dünyada yapılmış bilimsel araştırmaların olumlu sonuçları bu eğitimin önemi ni göstermektedir. Araştırma sonuçları her ne kadar High / Scope programının sonuçları da olsa, High / Scope programı "etkin öğrenme amaçlı" bir program olduğundan, geliştirilecek "etkin öğrenme programlarına" da ışık tutmaktadır.

TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ içinde Temel Eğitiminden başlanarak Üniversite eğitimine kadar, bununla birlikte üniversitelerde eğitim gören öğretmen adaylarının eğitilmesi dahil ulusal kültürümüze, gelenek-göreneklerimize ve milli ekonomimize uygun "etkin öğrenme programlarının" hazırlanıp, yeniden yapılanmayla uygulanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- BANET, Bernard, Gelişim Açısından Sağlam Bir Okul Öncesi Programına Doğru, Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller, Ed. Sevda BEKMAN, İSTANBUL, 1990.
- BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş, Okulöncesi Programlarına yeni Yaklaşım , Proje ve Yürürlükteki Uygulamalar, Okul öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ya-Pa, ANKARA 1994.
- EPSTEİN, Ann., Improving Early Childhood Programs Through Systematic , Inservice , Training For Quality, Monographs Of The High/Scope Educational Research Foundation, no.9, Ypsilanti, Michigan, 1993.
- FETİHİ, Leyla., High/Scope Okulöncesi Eğitim Programları ve Uygulaması, Okulöncesi Yaygınlaştırılması Semineri, Ya-Pa, BURSA, 1992.
- GELFER, Ian, Jeffrey., Education, Pilot Program Using Developmentally Appropriate Practice For Early Learning Problems, The GEL Program Guidelines For Early Learning, U.S. NEVADA, 1989.
- HOHMAN, Mary, David, WEİKART., Active Learning Practices For Preschool and Child Care Program, Educating.
- OLMSTED, Patricia., Comparative Study Of Early Childhood Programs in 15 Countries The IEA Preprimary Project , High/Scope Educational Research Foundation, Ypsilanti, Mich., 1996.
- SENEMOĞLU, Nuray., Gelişim Öğrenme Ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya, Hacettepe Üniversitesi Eğitim bilimleri Bölümleri, ANKARA, 1997.
- SEL, Ruhi., Okulöncesi Kurumlarda Eğitsel Oyunlar ve Uygulama Yöntemleri, Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ya-Pa, İSTANBUL, 1985.
- TUĞRUL, Belma., Etkin Öğrenme Modelinde Bilimsel Yaratıcılık Programı, Okulöncesi Eğitimi ve yaygınlaştırılması Semineri, Ya-Pa, ANKARA, 1994.
- WEİKART, David., Okulöncesi Çocuklar İçin Temeller High/Scope Yaklaşımı Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller, Ed. Sevda BEKMAN, 1990.